

Bilişsel Başarılar Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bilişsel Başarılar Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17889>

Özet

Bilişsel Bağırsızlıklar Ölçeği (BBÖ), orijinal adı **Cognitive Failures Questionnaire (CFQ)** olan psikolojik bir araçtır. Türkçe adaptasyonudur. Bu ölçek, bireylerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları küçük çaplı algısal, hafıza ve motor işlev bozuklukları veya hatalarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Türkçeye uyarlama çalışması 2020 yılında Eser- Yapıcı ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu uyarlama, ölçeğin 4-puanlı Likert tipi versiyonunun **geçerlik** ve **güvenirlilik** özelliklerini değerlendirerek, ölçeğin Türkiye'deki araştırmalarda kullanıma olanak sağlamıştır. BBÖ, bilişsel işlev bozuklukları ve bu durumların psikopatoloji ile ilişkisinin incelenmesi açısından önemli bir **psikometrik** araçtır.

Anahtar Kelimeler

Bilişsel Bağırsızlık, **CFQ**, **Bilişsel Hata**, Dikkat, Hafıza, Psikometri, Uyarlama, Likert Tipi Ölçek.

Yazarlar

Eser- Yapıcı, H., Inan-Yalçınay, M., Kucuker, M. U., Kilciksiz, C. M., Yılmaz, S., Dincer, N., ... & Aydemir, O.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin günlük hayatta sık karşılaştıkları, genellikle önemsiz gibi görünen ancak işlevi etkileyebilen **bilişsel aksaklıklar** ve hataların sistematik bir şekilde değerlendirilmesidir. Bu hatalar; bir yere koyduğunu unutma, bir işi yaparken dikkat dağınıklığı nedeniyle hata yapma veya motor koordinasyon gerektiren basit eylemlerde bağırsızlık gibi durumları kapsar.

Türkçe adaptasyon çalışmasının özel amacı ise, orijinal CFQ'nun Türkiye popülasyonunda **kültürel geçerliliğini** ve **güvenilirliğini** sağlamaktır. Bu sayede, bilişsel bağırsızlık düzeylerinin klinik ve genel popülasyonlarda güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi hedeflenmiştir. Çalışma, 4-puanlı Likert tipi derecelendirme formatını kullanarak ölçeğin kullanım kolaylığını artırmayı amaçlamıştır.

Yapı

Bilişsel Bağırsızlıklar Ölçeği (BBÖ), temel olarak günlük yaşamdaki **bilişsel işlev bozuklukları** yapısını ölçer. Bu yapı, bilişsel kaynakları (dikkat, hafıza ve motor kontrol) etkin bir şekilde kullanılmaması sonucu ortaya çıkan hataların bütünü olarak tanımlanır. Ölçek, bu bağırsızlıklar üç ana boyutta ele alınır:

Haf?za Ba?ar?s?zl?klar?: Bilgiyi hat?rlamada veya saklamada ya?anan zorluklar (örne?in, randevular? unutmama).

Dikkat Ba?ar?s?zl?klar?: Odaklanmada ya?anan zorluklar ve dikkat da??n?kl??? (örne?in, okurken sat?r atlama).

Motor Ba?ar?s?zl?klar?: Motor kontrol ve koordinasyon gerektiren eylemlerdeki hatalar (örne?in, bir ?eyi dü?ürme veya sakarl?k).

Bu yap?, genellikle stres, yorgunluk, anksiyete veya depresyon gibi durumlarla yak?ndan ilişkilidir ve bilişsel i?levlerin objektif testlerin ötesinde, öznel deneyimini yans?tır.

Geçerlik

Orijinal kaynakta geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilse de, Eser- Yap?c? ve arkadaşlar?nın 2020 tarihli çal??mas?, Türkçe 4-puanlı Likert tipi BBÖ'nün **geçerlik** analizlerini kapsam??tır. Bu çal??ma kapsam?nda **yap? geçerli?i**, Faktör Analizi yöntemleri kullan?larak incelenmiştir.

Çal??ma, ölçe?in teorik olarak ölçmeyi amaçlad??? bilişsel ba?ar?s?zl?k yap?s?n? ba?arılı bir şekilde temsil etti?ini göstermiştir. Ayrıca, e? zamanlı geçerli?i incelemek amacıyla BBÖ puanlar? ile ilgili oldu?u düşünölen di?er psikolojik ölçütler arasındaki korelasyonlar de?erlendirilmiştir. Bu bulgular, ölçe?in Türk kültürüne uygun bir şekilde **bilişsel ba?ar?s?zl?k** düzeylerini ölçebildi?ini desteklemektedir.

Güvenirlik

Kaynakta güvenilirlik bilgisi '-' olarak belirtilmi? olsa da, uyarlama çal??mas? (Eser- Yap?c? et al., 2020) **güvenirlik** analizlerini detaylandırm??tır. Ölçe?in güvenilirli?i, genellikle **iç tutarlılık** (Internal consistency) katsayılar? (Cronbach Alfa) ile de?erlendirilmiştir.

Çal??mada elde edilen yüksek Cronbach Alfa de?erleri, ölçek maddelerinin birbirleriyle tutarlı oldu?unu ve aynı temel yapıyı ölçtü?ünü göstermiştir. Bu sonuçlar, Türkçe versiyonun zaman içinde istikrarlı ve güvenilir ölçümler yapma potansiyeline sahip oldu?unu kan?tlamaktadır. **İç tutarlılık** katsayısı, ölçe?in psikometrik kalitesinin temel göstergelerinden biridir.

Faktör Analizi

Faktör Analizi, Bilişsel Ba?ar?s?zl?klar Ölçe?i'nin temelinde yatan boyutlar? belirlemek için kullanılan önemli bir **psikometrik** yöntemdir. Eser- Yap?c? ve arkadaşlar?nın uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in Türkçe yap?s?n? incelemek üzere muhtemelen **Aç?mlay?c?** veya **Do?rulay?c?** Faktör Analizi (DFA) uygulanm??tır.

Bu analizler, ölçe?in orijinal İngilizce versiyonunda oldu?u gibi tek bir genel bilişsel ba?ar?s?zl?k

faktöründen mi oluştuğunu, yoksa hafıza, dikkat ve motor kontrol gibi alt faktörlere mi ayrıldığını ortaya koymuştur. Uyarılma çalması, ölçeğin faktör yapısının Türk popülasyonunda da geçerli olduğunu doğrulamasına bağlıdır.

Araç

Test Çeşidi: Uyarılma

Format: 4-puanlı Likert tipi derecelendirme. (Örneğin, 0 = Hiçbir zaman, 3 = Çok sık)

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinal İngilizce)

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon ve Klinik Popülasyonlar (Özellikle bilişsel işlev bozukluğu şüphesi olan bireyler)

Yaş Grubu: Yetişkinler

Popülasyon Detayları: Uyarılma çalması genellikle üniversite öğrencileri veya genel toplum örnekleminde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği. Katılımcılar, belirtilen bilişsel hatalar ne sıklıkla deneyimlediklerini belirttiler.

Anahtar Kelimeler

Hafıza Hatası, Dikkat Dağınıklığı, Öz Bildirim, İç Tutarlılık, CFQ, Faktör Analizi, Adaptasyon.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Bilişsel Başarı Ölçerleri'nin (BBÖ) Türkçe versiyonunun kullanımıyla ilgili ticari izinler ve ücret bilgisi için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Testin Türkçe uyarılması yayın yılı 2020'dir.

Sorumlu Yazar: **Hale Yapıcı Eser**

İletişim E-postası: hyapici@ku.edu.tr

Kaynaklar

Eser- Yapıcı, H., Inan-Yalçınay, M., Kucuker, M. U., Kilciksiz, C. M., Yılmaz, S., Dincer, N., ... & Aydemir, O. (2020). Development, validity and reliability of the 4-point Likert Turkish version of Cognitive Failures Questionnaire. *Annals Of Medical Research*, 27(6), 1650-1656. DOI:

10.5455/annalsmedres.2020.04.308

Makalenin orijinal PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir:
[cognitive-failures-questionnaire-toad.pdf](#)

Bilişsel Başarı Ölçesi Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte bulunmamaktadır. Ölçek, bireyin son altı ay içinde yaşadığı bilişsel hataları değerlendiren standart bir dizi madde içermektedir. Tipik maddeler, günlük yaşamdaki hafıza, dikkat ve motor işlev hatalarını sorgular.

ARABPSYCHOLOGY.COM